

ДЕРЖБЮДЖЕТНІ НОВАЦІЇ ЩОДО ОПЛАТИ ПРАЦІ

Через особливу ситуацію, що склалася у зв'язку з поширенням коронавірусного захворювання, унесено зміни до основного фінансового документа держави – Закону від 14.11.19 р. № 294-IX «Про Державний бюджет України на 2020 рік» (далі – Закон № 294). Розглянемо новації в ньому щодо оплати праці працівників та оформлення трудових відносин.

Підґрунтя для внесення змін

Через складну епідемічну ситуацію згідно з постановою КМУ від 11.03.20 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі – Постанова № 211), запроваджено карантин, тобто низку обмежувальних заходів. Тож більшість установ, закладів та підприємств (за винятком тих, які забезпечують життєздатність держави) організували дистанційну (віддалену) роботу працівників, а деякі і призупинили свою діяльність,

Основний тягар щодо підтримки та лікування осіб, хворих на COVID-19, несуть працівники медичної галузі, а також фармацевти, водії спецтранспорту, правоохоронці тощо, на яких покладються функції із забезпечення здоров'я та життя людей.

Такі працівники щоденно працюють саме на своїх робочих місцях і, до того ж, в умовах високої не-

безпеки – великої ймовірності зараження себе та свого оточення новим вірусом. І за це їм має провадитись підвищена оплата праці, що потребує неабияких фінансових ресурсів.

Зазначене і спричинило внесення Законом від 13.04.20 р. № 553-IX (далі – Закон № 553) низки змін до Закону № 294.

Виходить, що ми повернулися до практики минулих років, коли деякі питання оплати праці регулюються законом про Держбюджет на відповідний рік.

«Бюджетні» новації

Отже, відтепер згідно зі ст. 10 оновленого Закону № 294 до джерел доходів загального фонду держбюджету крім раніше визначених належать ще й надходження від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, отримані в межах програми допомоги з підтримки комплексного реформу-

вання держуправління, а також у межах програм допомоги і грантів для створення фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками.

Звертаємо увагу, що після доповнення Закону № 294 новою ст. 28 у складі держбюджету-2020 створено фонд боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками (далі – Фонд).

Фонд створено на період карантину, установленого Постановою № 211 (на сьогодні це до 11.05.20 р.), та ще 30 днів після його скасування.

Виділення коштів із цього Фонду здійснюватиме Кабмін за погодженням із профільним бюджетним комітетом Верховної Ради. Якщо виникне потреба, то можливе відкриття нових бюджетних програм, включно із трансфертами місцевим бюджетам.

Водночас зауважимо: згідно зі ст. 28 Закону № 294 нині Кабміну надано можливість прийняття рішення про скорочення видатків держбюджету та спрямування їх до Фонду. Звісно, це погоджується з відповідним комітетом Верховної Ради.

Напрями використання Фонду

Серед напрямів використання Фонду, зокрема, такі:

- додаткові доплати до заробітку медичним та іншим працівникам, безпосередньо зайнятим на роботах із ліквідації гострої респіраторної хвороби COVID-19, а також доплати до заробітку працівників окремих категорій, які забезпечують життєдіяльність населення, на період дії карантинних заходів;
- надання грошової допомоги громадянам (серед яких, зокрема, особи похилого віку) у зв'язку з негативними наслідками поширення на території держави хвороби, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2;

- надання одноразової грошової допомоги членам сімей медичних та інших працівників закладів охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), які загинули (померли) від цієї хвороби, що пов'язано з виконанням робіт із ліквідації такої хвороби (порядок виплати допомоги та її розмір має визначити Кабмін).

Окрім того, кошти Фонду спрямовуватимуться для надання трансфертів Пенсійному фонду, поповнення резервного фонду держбюджету та використовуватимуться за іншими напрямками, визначеними Законом № 553.

Підвищена оплата праці в умовах карантину

Отже, з набуттям чинності з 18.04.20 р. нововведень, запроваджених Законом № 553, **оплата праці працівників ЗОЗ** (включаючи медперсонал та інших працівників) має здійснюватись згідно із преференціями, встановленими постановою КМУ від 23.03.20 р. № 246 «Деякі питання оплати праці медичних та інших працівників, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі – Постанова № 246).

Ідеться про те, що **додаткові доплати мають становити до 200 % посадового окладу** (з підвищеннями) з урахуванням обов'язкових доплат, надбавок пропорційно до відпрацьованого часу, включаючи відповідні складові заробітку, крім премій та матеріальної допомоги.

До дати набуття чинності Закону № 553 працівникам ЗОЗ, безпосередньо задіяним у здійсненні антикоронавірусного захисту населення, починаючи з березня поточного року підвищена оплата мала здійснюватись за порядком, установленим наказом Мінпраці від 02.06.03 р. № 145 «Про умови оплати праці медичних та інших працівників за період роботи по ліквідації епідемій і спалахів з інфекційних хвороб, а також в осередках особливо небезпечних і небезпечних інфекційних хвороб» (далі – Наказ № 145).

Більше статей за темою
див. за допомогою QR-коду:

Тобто медпрацівникам та іншим працівникам ЗОЗ (чи їх відділень) була можливість здійснення таких виплат:

- безпосередньо зайнятим ліквідацією епідемії та лікуванням захворювань людей – доплати до зарплати в розмірі **трьох схемних посадових окладів** (тарифних ставок) пропорційно до відпрацьованого часу;
- зайнятим на інших роботах із ліквідації епідемії і спалахів – доплати до зарплати в розмірі **двох схемних посадових окладів** (тарифних ставок) пропорційно до відпрацьованого часу.

Додамо: якщо медики та інші працівники медзакладів досі ще не одержали такої підвищеної оплати праці, то погасити ці борги з їхньої зарплати можна вже за нормами Постанови № 246, використовуючи кошти держбюджету-2020.

Тобто незалежно від того, за якими правилами (Постанови № 246 чи Наказу № 145) вирішено компенсувати працю медиків у карантинний період, виплатити недоотримані ними кошти доведеться найближчим часом. Детальніше про алгоритм розрахунків див. у «БАЛАНС-БЮДЖЕТІ», 2020, № 19, с. 16.

Принагідно додамо: на сьогодні ще не ухвалено урядового рішення, згідно з яким на період карантину мають здійснюватись доплати до заробітку окремим категоріям працівників, які забезпечують життєдіяльність населення. Сподіваємось, що таку вимогу, установлену, зокрема, ст. 8 Закону від 24.03.95 р. № 108/95-ВР «Про оплату праці», урядовцями буде дотримано. На нашу думку, крім порядку нарахування таких доплат, слід визначитись щодо конкретизації галузей, де вони застосовуватимуться, та посади працівників, яким належатиме така доплата.

Обмеження заробітку деяким особам

Окрім логічного рішення щодо преференцій в оплаті праці медперсоналу під час карантину (тобто прийняття Закону № 553 з визначенням джерел додаткової оплати праці) ухвалено рішення щодо межі доходів осіб деяких категорій.

Тож починаючи з квітня 2020 року і до завершення карантину згідно з новою нормою ст. 29 Зако-

ну № 294 нарахування заробітку (грошового забезпечення) осіб з наведеного далі переліку має здійснюватись в обсягах, що не перевищують 10 розмірів мінімальної заробітної плати станом на 01.01.20 р., тобто 47 230 грн (4 723 грн x 10). Це правило стосується:

- працівників, службових та посадових осіб бюджетних установ, включаючи державні та інші органи влади, органи місцевого самоврядування (далі – ОМС);
- суддів, членів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (у т. ч. в частині обмеження суддівської винагороди);
- народних депутатів;
- прокурорів;
- працівників, службових осіб і посадових осіб Нацбанку;
- інших службових чи посадових осіб та працівників, оплата праці яких регулюється спеціальними законами.

Ідеться про те, що навіть якщо згідно з установленими законодавством умовами оплати праці будь-якому працівникові належало б до виплати, скажімо, 50 000 грн заробітку (грошового забезпечення), або й значно більша сума доходу, бухгалтерські служби мають нараховувати не більше згаданої максимальної межі.

Щоправда, до цієї граничної суми не включаються суми допомоги з тимчасової непрацездатності, допомоги для оздоровлення, матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань та оплати щорічної відпустки.

Приклад 1

За посадою заступника керівника директорату держоргану центрального рівня (не міністерства, а, скажімо, служби) з 01.01.20 р. посадовий оклад становить 12 800 грн, також йому виплачується надбавка за вислугу років 1 920 грн (15 % посадового окладу), надбавка за 6-й ранг – 600 грн та надбавка за виконання особливо важливої роботи (так звана «реформаторська» надбавка) у розмірі 33 800 грн. Крім того, щомісяця йому виплачується премія в розмірі 20 % посадового окладу, тобто 2 560 грн. Разом заробіток посадовця становить 51 680 грн.

Однак за квітень поточного року йому має бути нараховано (а не виплачено!) не більше 47 230 грн

зарплати, і так до кінця встановленого періоду карантину.

Приклад 2

Керівник відділу у складі самостійного управління райдержадміністрації отримує: посадовий оклад 6 100 грн, надбавку за ранг – 500 грн (5-й ранг), надбавку за вислугу років – 1 098 грн (18 % посадового окладу), надбавку за інтенсивність праці в розмірі 50 % посадового окладу – 3 050 грн та премію в розмірі 30 % посадового окладу, тобто 1 830 грн, разом – 12 578 грн. У квітні йому також нараховано: допомогу для оздоровлення разом із наданням щорічної відпустки в розмірі 11 900 грн та відпусткові в розмірі 12 050 грн.

Усього у квітні посадовцеві нараховано 36 528 грн (12 578 грн + 11 900 грн + 12 050 грн). Тож встановлене Законом № 553 обмеження до нього не застосовуватиметься.

Додамо: зазначене обмеження розміру заробітку (грошового забезпечення) не стосується осіб, які безпосередньо задіяні в заходах, спрямованих на запобігання поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій, спричинених коронавірусною хворобою. Не обмежуватимуться й нарахування доходів осіб, які беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної оборони, включаючи участь в операціях Об'єднаних Сил.

Конкретизація таких осіб має міститись в ухваленому урядом переліку. Сподіваємось, цей перелік буде об'єктивним та коректним.

На цьому «зарплатні» обмеження не вичерпано. У п. 10 Прикінцевих положень Закону № 553 передбачено новації в цій царині і для інших категорій осіб. Так, у квітні 2020 року і до завершення карантину обмежується розміром 47 230 грн місячна винагорода і зарплата:

- керівників, членів виконавчих органів та наглядових рад суб'єктів господарювання держсектору економіки (включаючи державні банки), управління якими здійснюється відповідно до законодавства про управління об'єктами державної власності;
- осіб, діяльність яких здійснюється відповідно до Закону від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність».

Щоправда, Закон не конкретизував: ідеться про нарахований заробіток чи той, що належатиме особам до виплати.

Знаємо, що на сьогодні ці особи мають значно більший дохід (подекуди понад 500 тис. грн).

Це обмеження може збільшуватися лише на суми допомоги з тимчасової непрацездатності та оплати щорічної відпустки.

Призначення на посади держслужби

Низка обмежувальних заходів, встановлена законами та урядовими рішеннями, практично унеможливила **проведення конкурсів на посади держслужби**. Тож Закон № 553 торкнувся й цієї теми. А саме тимчасово, на період карантину, зупинено дію норм Законів від 10.12.15 р. № 889-VIII «Про державну службу» (далі – Закон № 889) та від 17.03.11 р. № 3166-VI «Про центральні органи виконавчої влади» стосовно проведення конкурсу на посади держслужби та призначення на ці посади за результатами конкурсу.

Виходить, що зараз не лише не відбуватимуться «держслужбові» конкурси, а й інакше здійснюватиметься призначення на нові посади. У п. 8 Прикінцевих положень Закону № 553 передбачено такий порядок:

- суб'єкт призначення або керівник держслужби має першочергово розглянути кандидатури, запропоновані Комісією з питань вищого корпусу держслужби (або ж конкурсною комісією) за результатами процедур конкурсного відбору, зокрема якщо строк оприлюднення результатів конкурсу перевищує 45 календарних днів із дня оприлюднення інформації про проведення такого конкурсу. Інші оголошені конкурси, результати яких не оприлюднені, скасовуються;
- за відсутності або відхилення суб'єктом призначення або керівником держслужби кандидатур, запропонованих вищезгаданими конкурсними комісіями, може відбуватись призначення на посади держслужби шляхом укладення контракту з особою про проходження держслужби на період дії карантину. Такий контракт діятиме до дня визначення суб'єктом призначення або керівником держслужби переможців держслужбового конкурсу (включаючи конкурс, проведений за так званою спрощеною процедурою під час карантину, передбачений Законом № 553).

Звертаємо увагу: *призначення посадовців має здійснюватись згідно з визначеним Кабміном порядком, тобто добір на посади слід робити шляхом проведення співбесід з посадовими особами, яких визначив суб'єкт призначення.*

На сьогодні чинним є Порядок проведення конкур-

су на зайняття посад державної служби, затверджений постановою КМУ від 25.03.16 р. № 246.

Увага! Важливим є й те, що за спливом двох місяців з часу скасування карантину Кабмін має забезпечити оголошення конкурсів на посади держслужби, призначення на які відбулося згідно із правилами, передбаченими Законом № 553 (тобто тими, про які йшлося вище).